

ОЛИВЕРА НЕДЕЉКОВИЋ
Градска библиотека
„Владислав Петковић Дис”, Чачак

УДК: 821.163.41:929 Цветковић к.
012 Цветковић к.
016:821'255.2

КОСАРА К. ЦВЕТКОВИЋ – ЖИВОТ ПРЕВЕДЕН У КЊИГЕ

Сва живоџна џајна може сџаџи на два шџамџана џабака.
Фјодор Михајлович Достојевски

Сажеџак: Косара К. Цветковић (Горњи Милановац, 1868 – Београд, 1953) била је жена ренесансног духа, бројних дарова и широких интересовања. Након школовања у Крушевцу, Чачку и завршене Више женске школе у Београду, најпре службује као учитељица у родном граду, а потом у Чачку и другим местима у унутрашњости Србије. Као наставница цртања и писања запошљава се 1894. године на Вишој женској школи у Београду. Била је полиглота, врстан цртач, илустратор, карикатуриста и фотограф, а објављивала је песме, прозне и публицистичке радове. Ипак, најзначајнији допринос српској култури дала је као преводилац дела Тургеева, Достојевског, Чехова, Корољенка, Димова, Куприна, Сљоскина, Стањуквича, Алданова и других руских прозаиста на српски језик. Овај рад, уз биографију и поглед на дело Косаре К. Цветковић, садржи и грађу за библиографију књижевних радова ове сестране уметнице.

Кључне речи: Косара К. Цветковић, учитељица, Виша женска школа, књижевница, преводилац, илустратор, карикатуриста, фотограф, руска књижевност, периодичне публикације, грађа за библиографију

Име Косаре К. Цветковић, књижевнице, преводиоца са руског језика и ликовног уметника, данас скоро искључиво живи испод наслова већ пожутелих српских издања Достојевског, Чехова, Тургеева и других великана из златног века руске књижевности. Познато је тек покојем слависти или пробирљивом читаоцу који се, у властитој потрази за смислом,

након zasiћености новим прегласно рекламираним штивима, изнова враћа класицима, обраћајући при том посебну пажњу на квалитет превода остварења које има у рукама. Оправдање за то што је скоро сасвим ишчилело сећање на дело ове жене ренесансног духа, бројних дарова и широких интересовања, као и у бројним другим случајевима, лако можемо наћи у протеклом времену, догађајима и немару који су нарушавали сваки иоле одлучнији покушај успостављања духовних континуитета на овим просторима. У времену када се, скоро век од првих издања, њени преводи и даље прештампавају,¹ можда је важније поставити питање зашто ни савременици нису добро познавали и адекватно вредновали њено стваралаштво. Могући одговори на њега били би, посве сигурно, важно подсећање да у свом времену не пренебрегавамо свеколико стваралаштво властитих савременика и да се с уважавањем односимо према, неретко скрајнутом, раду врских књижевних преводаца.

У малобројним биографским белешкама у које убрајамо, на пример, текст који потписује Ј. Бошковић у *Лексикону писаца Маџице српске*,² или новински чланак из пера Милисав Д. Протића, написан у спомен ове мудре и свестране жене за *Политику* 1966. године,³ уз име Косаре К. Цветковић наводи се да је била и врстан педагог, писац, илустратор, карикатуриста, полиглота, виртуоз на виолини и флаути, па чак и фотограф. Упркос томе, мало је података који би могли да дубље посведоче о њеној

Косара К. Цветковић

¹ У новије време, поред појединих прича руских писаца прештампаних у поновљеним издањима, у преводу Косаре Цветковић објављена су и дела Ф. М. Достојевског (*Нечисте силе*, Глас цркве, Ваљево, 1994; *Нечисте силе*, Нова књига, Подгорица, 2003; *Нечисте силе*, Рi-press, Пирот, 2008; *Записи из мртвог дома*, НИП Новости, Београд, 2010) и друго издање романа *Девети термидор* Марка Александровича Алданова, Просвета, Београд, 2006.

² *Leksikon pisaca Matice srpske*, [Tom] 1, Matica srpska, Novi Sad, 1972, str. 470.

³ Милисав Д. Протић, „Преводилац, сликар и дуборезац“, у: *Политика* (Београд). – Год. 63, бр. 18863 (10. април 1966), стр. 20.

преданости раду и посвећености свеколикој уметности, коју бисмо с правом могли назвати *службом*. Све до сада публиковане чињенице о делу ове мудре и истрајне жене заузимају много мањи простор од два штампарска табака, у које, очајавајући над узалудношћу човекових напора, сву тајну човековог живота успева да смести писац кога је Цветковићева понајвише преводила, Фјодор Михајлович Достојејски. Од свих расположивих и проверених чињеница, укључујући и податке о пореклу, рођењу, школовању и професионалним успонима и падовима, скоро да је, у поменутих библиографским белешкама, дужи списак гласила у којима је, као писац, преводилац и илустратор Косара К. Цветковић сарађивала. Испоставља се да је трагање за фактима који би нам живописније и подробније предочили њен животни и стваралачки пут скоро једнако неизвесно и непредвидљиво као и настојање библиографа да сачини што исцрпнији попис оригиналних и преведених радова које је властитим именом, али и бројним псеудонимима, потписивала. Стога овај покушај да се осветли живот, али и поброје бар најзначајнији преводилачки подухвати Косаре К. Цветковић, има ону помало незахвалну улогу увода у акрибичнија биографска и амбициознија библиографска истраживања, која предстоје будућим библиографима, историчарима књижевности и хроничарима ликовне уметности.

Порекло, породица и одраслање будуће уметнице

Косара К. Цветковић рођена је 15. фебруара 1868. године у Горњем Милановцу као седмо дете у породици Кузмана Цветковића (око 1830 – 1889). Отац будуће књижевнице, пореклом из Сокола у Азбуковачком срезу, у седмој деценији 19. века обављао је послове писара горњомилановачког Округног суда.⁴ Спадао је у људе посебног кова, који су се ширином својих интересовања издвајали из учмале средине. Прилежно је, стално се надмећући са тешким животним околностима, записивао народно стваралаштво, редовно је сарађивао у листу за забаву, књижевност и науку *Вила*, чији је уредник био Стојан Новаковић, за који је, с муком, међу незаинтересованим суграђанима сакупљао претплату. Цветковић је показивао нарочито интересовање за традицију и народне обичаје, па је био један у низу истраживача који су одговарали и на питања из *Најушка*

⁴ Горан Пауновић, „Делимичан попис државних службеника, црквених и војних лица у Рудничком округу, према државном шематизму 1852–1914. године“, у: *Зборник Музеја рудничко-таковског краја* (Горњи Милановац). – Бр. 1 (2001), стр. 166.

Валтазара Богишића.⁵ Његову обавештеност и настојање да својим залагањем у аматерском позоришту обогати културни живот Горњег Милановца, потврђује и занимљива, веома дирљива преписка коју је скоро две деценије водио са пријатељем Светиславом Вуловићем (1847 – 1898), првим нашим значајним књижевним критичарем.⁶ Из писама која је Цветковић Вуловићу слао из Горњег Милановца, а потом и из других места у којима је доцније службовао, стиче се слика о оновременој духовној обамрлости српских паланки. Размењујући мисли са дугогодишњим пријатељем, Цветковић до детаља описује своје узалудне напоре да прикупи што више пренумераната Новаковићевог листа, али и дочарава атмосферу опште апатије и незаинтересованости за, ионако ретка, културна дешавања. Коментаришући политичке и догађаје које је бележила штампа, Цветковић из писма у писмо сведочи о слому властитих идеала и немогућности да се током свакодневне, беспопштедне борбе са сиромаштвом и породичним неприликама, озбиљније посвети стваралаштву: *Остале књиге, које сиomiњеш, каже он Вуловићу у писму од 25. марта 1867. године, шешко да ћу кад у руке узети, а богме мислим, да за многе њих нисам ни толико зрео, да и могу разумети како ваља. Зар ја да и куйим? Није достојно да се човек шешка на сињање, коме је сам причина, а знам да би то и шебе вређало, ја зашто и нећу да ти у овим врсиама шаљем иразну моју кесу, мој издрјани кайуи и ову руку што јој лакаи вири кроз иродри рукав; оне лањске ианшалоне и ону масну званичну кайу, коју си видио лане и коју ћу то свој ирилици, код све моје жеље, шешко иромениши. Оваквога човека уиућујеш да ирави еииграме! Знаш да је кайкад иесма шежа од кукања. При свему том ја би радо иошо иушем који ми ти иоказа, а ли је за мене већ доцне, да што иако научим.*⁷ Описујући немаштину, као и сталну борбу са болестима и заразама које су харале тих година, Цветковић у писму од 2. марта 1868. године оставља и писано сведочанство о рођењу кћери која ће се доцније осмелити и кренути путем којим се он није усуђивао да пође: *Није ирисиојно да ти иишем о домаћим незгодама, али ти као мој иријатељ иреириићеш се, док ирећеш неколико врсиица, које ће ти, иако да рекнем, горњу загонейку разрешиши. По иочном рачуну,*

⁵ Податке о Кузману Цветковићу прикупио је Радош Ж. Маџаревић, архивист Међуопштинског историјског архива у Чачку, а публиковани су у књизи *Два загрљена ума : преписка Светислава Вуловића и Кузмана Цветковића* / приредили Никола Марковић, Даница Филиповић, Универзитетска библиотека *Светозар Марковић*, Београд, 2003, стр. 5.

⁶ Јован Деретић, *Историја српске књижевности*, Нолит, Београд, 1983, стр. 426.

⁷ *Два загрљена ума : преписка Светислава Вуловића и Кузмана Цветковића* / приредили Никола Марковић, Даница Филиповић, Универзитетска библиотека *Светозар Марковић*, Београд, 2003, стр. 20-21.

*Ћребаше моја жена да роди 20. Јануара, али њрошњвно медицини једва се расшаде са ивинче чак 15. Фебруара. Већ сам се био жив оладио, јер није шала осшашти удовац без крајцаре а са ѡроје ѡилежи. После рођаја ошеш ошасносш: грозница и друге болесш како на бабињари ѡако и на малој ћерки Косари. Кукавно живинче, шек шшшо је свиешш угледало, а већ докшор мора да га ѡредусрешше.*⁸ У породици будуће књижевнице и сликарке ни смрт није била редак гост. Уз петоро браће и сестара, који су једно за другим умирали, у раном детињству Косара Цветковић је изгубила и мајку, тако да је самохрани отац у потпуности преузео бригу око школовања и васпитања преостале деце. У њиховом животу, а нарочито у одрастању кћери која је остала у породичном дому све до његове смрти, Кузман Цветковић је био најзначајнија фигура, снажна потпора, безусловно подршка и неприкосновени узор.

Сшшшцање пресудних знања и препознавање надареносш

Будућа уметница је само прве две године по рођењу провела у родном граду, јер је Кузман Цветковић већ 1871. године постављен за секретара II класе суда Алексиначког округа. Већ после три године, Кузман Цветковић добија нови премештај и постаје секретар суда у Крушевцу. Ту ће његова најнадаренија, али и најприлежнија кћи започети своје успешно школовање. Према сведочењу Милисава Д. Протића, Косара К. Цветковић је похађала исту школу као и Јелена Ј. Димитријевић, једна од најзначајнијих српских књижевница које су стварале крајем 19. и у првој половини 20. века.⁹ Ове две књижевнице истовремено ће објављивати запажене радове на страницама најзначајних периодичних публикација свога доба и подстицајно делујући на своје савременице и следбенице, освајаће нове просторе за књижевно стваралаштво жена.

Већ 1875. године, због новог очевог премештаја, породица Цветковић пристиже у Чачак. У вароши на Западној Морави, која је у то време имала 2.290 житеља,¹⁰ Кузман Цветковић ће, најпре као члан суда III класе, потом као члан II класе, а од 1883. до 1889. године и као судија, остати све

⁸ Исто, стр. 74.

⁹ Јелена Ј. Димитријевић (1862 – 1945), аутор је бројних књижевних остварења од којих су најзначајнија *Писма из Ниша о харемима*, *Писма из Солуна*, *Писма из Индије*, роман *Нове* итд.

¹⁰ Горан Давидовић, Лела Павловић: *Историја Чачка : хронологија од праисторије до 2000. године*, Чачак, Међуопштински историјски архив, 2009, стр. 167.

до своје смрти 25. децембра 1889. године.¹¹ У Чачку ће његова кћи продужити своје школовање и стећи знања која ће јој доцније представљати солидну основу за даље напредовање. Четвороразредну гимназију завршила је у генерацији са Јашом Продановићем¹² 1882/83. године, а о пријатељству које их је и у наредним деценијама повезивало, поред поменутог текста Милисав Д. Протића, сведочи и запис Милице Продановић, пензионисане управнице Универзитетске библиотеке, остављен при предаји дела преписке између Светислава Вуловића и Кузмана Цветковића овој установи. Уз име другог кореспондента, Милица Продановић записује да је реч о оцу Косаре Цветковић, за коју напомиње: *Косара је била добра људица и мислим школска другарица мога свекра Јаше Продановића.*¹³ Ово пријатељство биће овековечено и у њиховим библиографијама: за прву збирку преведених Чеховљевих приповедака, коју је 1922. године Косара К. Цветковић објавила у Српској књижевној задрузи, исцрпан предговор написао је управо њен школски друг Јаша Продановић.

Уз ревносно обављање школских обавеза, Цветковићева још у Чачку показује и прве склоности ка уметностима: уз оца овладава руским језиком и то знање, као и солидно владање француским и немачким језиком, уз несумњиву језичку обдареност, по одласку на даље школовање у Београд постаје солидна основа за њено језичко и преводилачко усавршавање. Такође, још као ученица испољавала је и изузетан дар за ликовно изражавање и таленат за музику, па је *поред виолине коју је добро савладала, њој је била права виртуоз на флаути.*¹⁴ Школске 1883/84. године завршила је пети разред Више женске школе у Београду и у августу и септембру 1884. године са одличним успехом положила учитељски испит. О врлинама које су красиле ову мудру и милолику девојку, сведочанство опет налазимо у пријатељској преписци њеног оца са Светиславом Вуловићем, који је у то време већ био професор Велике школе. Он писмом обавештава Цветковића о изузетном успеху његове кћери: *Она је красно деице – као што сам се ја и надао – добро је учила, до данас је најбоље све учиољске испитице положила и свима је драга и мила. Баш вечерас ми каза жена,*¹⁵

¹¹ *Два загрљена ума : преписка Светислава Вуловића и Кузмана Цветковића / приредили Никола Марковић, Даница Филиповић, Београд, Универзитетска библиотека Светозар Марковић, 2003, стр. 5.*

¹² Јаша Продановић (1867 – 1948), политичар, публициста и књижевник.

¹³ *Два загрљена ума : преписка Светислава Вуловића и Кузмана Цветковића / приредили Никола Марковић, Даница Филиповић, Београд, Универзитетска библиотека Светозар Марковић, 2003, стр. 6.*

¹⁴ Милисав Д. Протић, „Преводилац, сликар и дуборезац“, у: *Политика* (Београд). – Год. 63, бр. 18863 (10. април 1966), стр. 20.

¹⁵ Милева Св. (Котуровићева) Вуловић, супруга Светислава Вуловића, предавала је рачун на Вишој женској школи, где је од 1895. до 1898. године била управитељка.

да јој је уџравиџељка казала, да би је желела као љомоћницу в. жен. школе. Ту би имала љлаџе 5 # месечно, а могла би љо неџио и кондиџијама зарађиваџи; а одаџле јој је ранг: учџиџељка више ж. школе, џиџо би за џену будућноџи можда много боље било, само џиџо не би код џебе била.¹⁶

Учџиџељска служба – идеали на провери

Верна својим младалачким идеалима, жељна да просвећује нове генерације, а вероватно чезнући и да буде што ближе оцу, Косара Цветковић већ са 16 година, 1886. године,¹⁷ ступа на дужност учитељице у Основну мушку школу у Горњем Милановцу и ту остаје две године. На своју молбу 1887. године прелази у школу у Гучи,¹⁸ где јој је као учитељ радио брат Велимир. Иако је изгледало да ће ова млада, веома перспективна, савесна и агилна учитељица наћи свој мир у средини у којој је стасала и за коју је породично била везана, у Чачку, где се запослила у Основној женској школи, била је сасвим другачије примљена. Разочарење и губитак ентузијазма, који се у то време, без подсмешљивости, називао нашом лепом речју *занос*, скоро неминовно су чекали учитељицу која је, одлазећи у малу средину, несумњиво потценила своје способности. А њих, у публикаџији *Срџкиња, џезин живоџи и рад, џезин кулџурни развиџтак и џезина народна уметноџи до данас*, пишући белешку о Косари Цветковић, чувена балетска уметница и визионарка Мага Магазиновић¹⁹ сажима у једну реченицу: *После неколико година, љуних савесног рада а богме и разочарења, који су неминовни љраџилац идеализма и идеала у сваком љоџџеном раду, доџшла је најџпре у Крагујевац, а заџџим у Београд као наџџавница Више женске школе.*²⁰ Из накнадно успостављаних хронологија чачанског школства, може се пратити професионални пут

¹⁶ Два загрљена ума : преписка Светислава Вуловића и Кузмана Цветковића / приредили Никола Марковић, Даница Филиповић, Универзитетска библиотека Светозар Марковић, Београд, 2003, стр. 117.

¹⁷ Ковиљка Летић, *Основне школе у рудничком крају : 1804 – 1914*, Дечје новине, Горњи Милановац, 1997, стр. 132.

¹⁸ Ковиљка Летић, *Основне школе у чачанском округу : 1804 – 1914*, Дечје новине, Горњи Милановац, 2000, стр. 221.

¹⁹ Мага Магазиновић (1882-1968) била је по образовању филозоф, али је у историју српске културе уписана превасходно као балетска уметница и прва српска новинарка.

²⁰ *Срџкиња, џезин живоџи и рад, џезин кулџурни развитак и џезина народна уметноџи до данас* / приредиле српске књижевнице, Добротворна задруга Срџкиња, Ириг, 1913, стр. 71.

Косаре Цветковић као педагога у Чачку и околини,²¹ али разлоге дубоког разочарења које је доживела и који су је погодили толико да је напустила службу, исцрпније образлаже само Милисав Д. Протић у чланку објављеном осам година после њене смрти: *Помажући несебично у настави својој колегиници Ајџанасији Бербовић-Мајзнер, која је због самоубиства мужа Вјећеслава, наставника гимназије, била и душевно и физички сломљена, Косара је као једна од најбољих учитељица оцењена са рђавом оценом.*²² До очеве смрти, 25. децембра 1889. године, Цветковићева није ступала у службу, потпуно се посветивши усавршавању властитих талената. Иако видно утучена и погођена необјективношћу претпостављених, спадала је у оне ретке службенике којима за усавршавање није било потребно ни надгледање, ни принуда. Она себи није постављала задатке вођена сврсисходном амбицијом, већ је у раду налазила уточиште и осећање испуњености. Стога ова млада жена самоницијативно наставља да богати своје знање страног језика и за разлику од оних који су на недоличне начине задржали службу, неретко још бивајући одликовани на туђ рачун, са одушевљењем прати српску, али и страну литературу и претплаћује се на бројна гласила. У том периоду највише пажње посвећује ликовној уметности. Без предаха ради портрете и пејзаже, а са истом страшћу довршава бројне илустрације, као и карикатуре виђенијих Чачана. Оне изазивају велику пажњу и знатижељу суграђана додатно заинтригираних псеудонимом *Офелија* којим су биле потписане у чувеном шаљивом листу *Брка*. Према сведочењу савременика, из тог периода потичу два обимна албума са преко 120 цртежа, акварела и графика на којима је Косара К. Цветковић, детаљно исписујући легенде, овековечила Чачак и околину. О радовима сачуваним међу корицама албума које је затекао у њеној заоставштини, Милисав Д. Протић закључио је да...*поред ликовне вредности имају нарочито документарну вредност за тај период, њогојшћу за подручја у којима су настајали.*²³ Ти, данас скоро сасвим избледели наговештаји, могу бити значајни путокази за заинтересоване историчаре уметности. Уколико уз истраживачку упорност буду имали и откривачку срећу, проналажење и публиковање поменутих албума могло би бити од изузетног значаја за проучавање прошлости чачанског краја, нарочито ако се у виду има недостатак визуелне грађе, ликовних и графичких представа предела, архитектуре и сцена из живота оновременог становништва. У време нај-

21 Ковиљка Летић, *Основне школе у чачанском округу : 1804 – 1914*, Дечје новине, Горњи Милановац, 2000.

22 Милисав Д. Протић, „Преводилац, сликар и дуборезац“, у: *Полиџика* (Београд). – Год. 63, бр. 18863 (10. април 1966), стр. 20.

23 *Исто*.

дубљих разочарења, започиње и њена сарадња са чувеним часописом за децу *Невен*. Њу прати преписка са уредником, песником Јованом Јовановићем Змајем. У Рукописном одељењу Матице српске, уз преписку Косаре Цветковић са Савком Суботић (првом председницом Кола српских сестара и предводницом Српкиња у Угарској), Аркадијем Варађанином (уредником листа *Женски свеј*), и научником и писцем Павлом Аршиновим, чувају се и два писма која је младој сарадници из Чачка упутио управо Чика Јова. У првом, послатом из Беча у Чачак 13. јануара 1883. године, он обавештава госпођицу Цветковић да је од радова које је послала за *Невен*, изабрао један, напомињући: *Ви свакако имате дара за цртање, али ће још доста вежбања требати*.²⁴ У наставку, будући да млада просветна радница тек започиње сарадњу са часописима као илустратор, уредник даје подробне инструкције о техници и материјалу који треба убудуће да користи, упућујући је и у начине слања ликовних прилога за часопис. Друго Змајево писмо, послато је Косари К. Цветковић из Каменице у Чачак 1/13. фебруара 1890. године. Непосредан повод је њена молба, упућена великом песнику да напише и објави некролог њеном, месец дана раније преминулом, оцу. Змај, који је и сам много пута искусио дубоку бол за најмилијима, пробраним речима, настојећи да не повреди осећања младе сараднице, одбија молбу, али јој и поручује: *Ви би шугу своју за таким родитељем могли и у крајкој жалобној њесмици изразити, и ја би је радо у Невену штампано. Утешиће се у раду њлеменићог њозива Вашег, а кад имате времена обрадујте Невен ојетѝ са каквим лејим ѝприлогом као што сѝе ѝпоказали да знаѝе и умеѝе*.²⁵

Рад као ѝѝеха, завѝѝ и виши смисао

Оставши, по очевој смрти, без средстава за живот, Косара К. Цветковић није имала избора и морала је да се врати у учитељску службу. За кратко време је променила читав низ места у којима је службовала, каткада километрима пешачећи од стана до школе у којој је била запослена. У њеној даљој радној биографији уписане су школе у Крагујевцу, Ужицу, а потом и Мухка основна школа у Чачку, одакле је убрзо премештена у школу у оближњој Бељини. Тежак живот провинцијске учитељице, на заузимање оних који су се уверили у њену стручност и високе

²⁴ Оригинал писма чува се у Рукописном одељењу Матице српске у Новом Саду под бр. 34817.

²⁵ Оригинал писма чува се у Рукописном одељењу Матице српске у Новом Саду под бр. 27438.

моралне квалитете, најзад бива прекинут 1894. године, када се запошљава као наставница цртања,²⁶ а касније, по потреби, и земљописа и писања, на Вишој женској школи у Београду. Када је, после дугог и исцрпљујућег ходања заобилазним путем, најзад дошла на место које јој је нуђено одмах по свршетку школовања, Косара К. Цветковић се обрела у окружењу изузетних стваралаца и личности, као што су Катарина Богдановић, Надежда Петровић, Исидора Секулић, Милица Јанковић, Паулина Лебл и друге професорке Више женске школе. Нова средина, по свему судећи, на њу делује подстицајно, те она убрзо у њој налази своје место. Пишући о овој наставници Више женске школе, Мага Магазиновић закључује: *Главна одлика у раду гђице Цветковићеве и као наставнице и као списатељице јесте један префињени естетичизам. Госпођица Косара има ушаначено осећање за све, што је лепо и културно, а нарочито за сликарску уметност.*²⁷ На развијање укуса и љубави према лепом код својих ученица, деловала је личним примером – како највишим прегнућима који захтевају дар, истрајност и упорност, тако и оним мање захтевним пословима као што је неуморно сакупљање претплате за вредне књиге и часописе које су издавали њени сарадници. О предусретљивости Косаре К. Цветковић као сакупљача пренумерације за вредна дела штампана тих година, сведочи и једно писмо које јој је упутио песник Алекса Шантић из Мостара у Београд, 6. априла 1901. године. Он јој се обраћа:

Поштована госпођице,

*За који дан изаћи ће моје Пјесме из штампе и слободан сам најучтивije замолићи Вас, да се у Вашем мјесту и околини заузмете око сакупљања претплате на њих. Чисти приход намијенио сам, – и ако то на књизи не стоји због извјесних разлога – сиромашним ученицима српским у Босни и Херцеговини, и надам се да ћете и Ви, својом добром вољом, овом племенићом задатку у помоћ приићи.*²⁸

О њеном животу који није преведен у књиге нема поузданих трагова. Не зна се да ли је била у дилеми да свој дар жртвује, опредељујући се за ону подразумевану, традиционалну женску улогу, а још мање да ли се и када трајно определила да живот замени за књижевност. Сада је сасвим неважно да ли је над свим осталим, о чему је могла сањати млада учитељица с краја 19. века, превагнула љубав према спајању два сродна

²⁶ Виша женска школа у Београду : педесетогодишњица : 1863–1913 / податке средила К. [Косара] Ц. [Цветковић], Виша женска школа, Београд, 1913, стр. 140.

²⁷ Мага Магазиновић, „Косара Цветковић“, у: Српкиња, њезин живот и рад, њезин културни развитак и њезина народна уметност до данас / приредиле српске књижевнице, Добротворна задруга Српкиња, Ириг, стр. 71.

²⁸ Алекса Шантић: *Изабрана дјела*. Књ. V, Свјетлост, Сарајево, 1972, стр. 98.

језика, мале са великом књижевношћу и двеју словенских култура, или је њена одлука да све подреди стваралаштву била тек последица неповољних околности и разочарења којима је Косара К. Цветковић, изгледа, била склона. Оно најважније је сасвим извесно и читује се чак летимичним погледом на њену библиографију. Својим бројним талентима дала је несумњив допринос садржајности *Невена*, *Зорице*, *Босанске виле*, *Женског свејша*, *Бранковог кола*, *Венца*, *Гласника Професорског друштва*, *Голуба*, *Мисли*, *Српчејша*, *Брке*, *Школе*, *Вардара* и многих других гласила, објављујући на њиховим страницама своје ликовне прилоге, песме и прозу, али и бројне преводе који су се касније, скоро без изузетка, нашли међу корицама књига. У неким од њих оглашава се и као оригинални књижевни стваралац: иако наивне, писане са пуно одушевљења и искрених осећања, њене песме објављује *Женски свејш*, а као аутор запажених радова о историјату и раду женских удружења и писац биографија жена које су дале трајан допринос развоју српске културе (Станке Ђ. Глишићеве, Катарине Миловук, Милеве Св. Вуловићке) оглашава се у *Вардару*, *Српкињи* и другим листовима и часописима. Годинама је обављала послове деловође у Вишој женској школи, а високу одговорност и предузимљивост показала је припремајући *Годишње извештаје Више женске школе* у периоду од 1904. до 1907. године. Уочи Првог светског рата, довршила је замашан посао: саставила је и за штампу приредила обимну споменицу *Педесетогодишница Више женске школе 1863-1913*, у којој је прегледно дат историјат ове угледне образовне установе.

Љубав према читаоцима који тек стасавају и на које је читавог свог радног века била упућена, као и дивљење према руској књижевности, обједињени су у њеном преводу књиге *Приповетке за девојчице и дечаке*, коју је о властитом трошку објавила 1903. године. Књига која међу корицама сабира остварења А. Куприна, В. Немирович-Данченка, Кочубинског, Е. П. Муратове, В. Талича, Кота Мурлике, К. М. Стањуковича, К. Лукашевич, А. Осипове и В. Самојловича, доживеће, уз измене, још два издања. Уредник последњег издања ове књиге, књижевница Јованка Хрваћанин, у кратком поговору, 1953. године записује: *Прошло је скоро њедесет година оти како су ове љриповетке љреведене код нас (1903). У оно доба кад је наша дечја лићерајшур, сем љоезије, била врло оскудна, ова је књига значила догађај. Преводилац је желео – како сам љо каже – „да деца добију љриповетку из обичног животиа, ље да им буде ближа. Хљело се још*

29 Јованка Хрваћанин, „О овој књизи“, у: *Приповетке за девојчице и дечаке* / [одабрала и превела с руског Косара Цветковић] ; илустровао Антон Хутер, Дечја књига, Београд, 1953, стр. [172].

да су *приповејке њо њону махом ведре и веселе, али да не чине сасвим лаке и површне уџиске*“.²⁹ Године 1907. изабраће из руске књижевности приче Стањуковича, Чехова, Ањенске, Тургењева, Каstellнуова и Лукашевичеве, и објавиће их у књизи *Седам прича за девојчице и дечаке*. О значају ових избора прича за најмлађе читаоце, Мага Магазиновић је записала: *Обе књиге долазе међу најомиљенију лекџиру бољег дела наше школске младежи, оног још незатвореног рђавим романима наше „журналистџике“*.³⁰ Већ овим својим првим преводима објављеним као књиге, заслужила је да буде једна од две жене које су тајним гласањем изабране за нове чланове Српског књижевничког друштва на првој редовној Годишњој скупштини одржаној 30. јануара 1906. године,³¹ а публикавање ових превода биће значајан подстрек, али и солидна основа за даљи рад Косаре К. Цветковић: међу заступљеним ауторима учачамо низ имена чија су дела касније била њена преводилачка преокупација.

Пензионисана је 1924. године као професор Друге женске гимназије, али судећи по хронологији њених превода, тек поткрај службе и у деценијама које су уследиле после њеног окончања, у потпуности се посветила превођењу руске литературе. Тако је у четвртој деценији прошлог века, превела на српски језик остварења Алданова, Салтикова-Шчедрина, бројне Чеховљеве приповетке, *Затисе из мртвог дома* Фјодора Михајловича Достојевског и по други пут његов роман *Беси*, овога пута насловљен у српском преводу као *Нечисте силе* (први њен превод објављен у петнаест наставака у часопису *Мисао* 1921. године, а потом и као засебна публикација из 1922. године носи наслов *Зли души*). У поговору трећег издања *Приповедака за девојчице и дечаке*, 1953. године, Јованка Хрваћанин описује дубоку старост ове књижевнице: *... у фотшељи крај прозора са саксијама, џроводи своје сџаре дане џлодни џреводилац и омиљена учџшељица Косара Цветковић, коју ни читџаоци ни њене ученице нису заборавили. Целога животџа она је не само волела шџто је добро и леџо, него је и свој животџи исџунила радом и џубављу за омладину*.³² За три деценије, до смрти, 28. јануара 1953. године, не посустајући и не чинећи предаха, превела је читаву једну библиотеку руске књижевности. Већ чињеница да се два пута упустила у подухват превођења романа *Беси*

³⁰ Мага Магазиновић, „Косара Цветковић“, у: *Српкиња, њезин живот и рад, њезин културни развитак и њезина народна уметност до данас / приредиле српске књижевнице, Добротворна задруга Српкиња, Ириг, 1913, стр. 71.*

³¹ Милован Ј. Богавец, *Удружење српских књижевника : 1905-1945*, УКС, Београд, 2007, стр. 103.

³² Јованка Хрваћанин, „О овој књизи“, у: *Приповетке за девојчице и дечаке / [одабрала и превела с руског Косара Цветковић] ; илустровао Антон Хутер, Дечја књига, Београд, 1953, стр. [172].*

Фјодора Михајловича Достојевског, као и да се њени преводи приповедака Антона Павловича Чехова у савременим издањима публикују у редакцији наших најзначајнијих преводаца с руског језика (Миодрага М. Пешића и Петра Митропана), кажују да вредност превода Косаре К. Цветковић није сасвим неспорна. Пред славистима и компаратистима је задатак да, са ове значајне временске дистанце, процене њихов квалитет. Ипак, подаци о њиховом прештампавању говоре да на српском језику, ни до данас, поједина ремек-дела руске књижевности не можемо читати у преводима бољим од оних које је она пре скоро читаво столеће начинила.

Речи којима је Косара К. Цветковић описала своју колегиницу, професора и преводаца, Станку Ђ. Глишићеву, као да изражавају и њена властита начела, као да су цитат из њених личних тежњи и заноса, из њеног незаписаног типика: *...није радила из жудње за новцем него из њросће скромне жеље да и други уживају у делима и њисцима који се њој доидају, а они су од најбољих... Школски рад за гђицу Глишићеву није био њек само обавезно, хладно или мучно вршење њлаћене дужности, (а ни њо сваки не даје), ни њи њроклејство судбине. Она је у њему живела душом, њретворила га у завеш, и са њрисним осећањем једне више дужности у свом њозиву, неуморно и њубиво улагала је у њега сву снагу и доброшћу своје душе и духа, све своје њлеменише и обилаше дарове.*³³

Ипак, ни библиографија оригиналних радова Косаре К. Цветковић, као ни библиографија њених превода са руског језика и њихова хронологија, не могу се исцрпношћу ни приближити библиографском идеалу. Иако се темељи на поузданим изворима³⁴ који су били важне смернице истраживања и рада на изради примарног библиографског пописа књижевних остварења које је ова књижевница објављивала само у оновременим гласилима и њених преводачких прилога у монографским публикацијама, један од најзначајнијих разлога због којих велики број радова Косаре К. Цветковић за сада остаје расут по периодици и непописан, свакако јесу и њени бројни псеудоними које је веома тешко разрешити. О томе је, бавећи се улогом и значајем жена у новијој српској

³³ Косара Цветковић, „Станка Ђ. Глишићева,“ у: *Вардар* (Београд). – 1926, стр. 120-121.

³⁴ *Српска библиографија : књиге : 1868-1944*. Књ. 1-20, Народна библиотека Србије, Београд, 1989-2008; *Библиографија књига женских писаца у Југославији / уредило и издало Удружење универзитетски образованих жена у Југославији, Удружење универзитетски образованих жена у Југославији, Београд, Љубљана, Загреб , 1936; Руско-српскохрватска књижевна библиографија*. Књ. 1 / саставио Сава Паланчанин под редакцијом Живојина Бошкова и Витомира Вулетића, Матица српска, Нови Сад, 1979; *Руско-српска библиографија : 1800-1925*. Књ. 1 / израдио Александар Погодин, СКА, Београд, 1932 и *Руско-српска библиографија : 1800-1925*. Књ. 2 / израдио Александар Погодин, СКА, Београд, 1936.

књижевности, узгред, посведочио још Ђорђе Ђирић у часопису *Југословенска жена* поратне 1919. године, истичући да је атрибуција дела отежана кад год су ауторке своју преводилачку и стваралачку улогу умањивале коришћењем псеудонима: *Радећи поглавићу по часописима и поштојисујући се разним псеудонимима оне су остале широкој публици нашој неизнајте*.³⁵ Прво име на списку којим поткрепљује своју тврдњу јесте управо име Косаре К. Цветковић. Можда су такав однос према властитом делу, поимање скромности као врлине и осећање личног дуга, један од могућих одговора на питање зашто њен преводилачки подвиг, који никада није оспораван, није запажен ни вреднован у културној јавности. Ипак, то нам не сме бити олакшавајућа околност да на његовом осветљавању не учинимо све што можемо. Узорни живот и обимно дело Косаре К. Цветковић заслужују више од два штампана табака. Пре свега, заслужују наше занимање, наше озбиљно посвећивање, а надасве трајан спомен у завичају.

ГРАЂА ЗА БИБЛИОГРАФИЈУ КЊИЖЕВНИХ РАДОВА КОСАРЕ К. ЦВЕТКОВИЋ³⁶

Оригинални радови

1. *Поздрав Српкињама – Карловкињама од Калимегданке* / Калимегданка.
У: *Женски свет* (Нови Сад). – Год. 12, бр. 2 (1. фебруар 1897), стр. 23.
2. *Женском свету пред Нову годину* / Калимегданка.
У: *Женски свет* (Нови Сад). – Год. 13, бр. 1 (1. јануар 1898), стр. 16.
3. *У заносу* / Калимегданка.
У: *Женски свет* (Нови Сад). – Год. 13, бр. 6 (1. јун 1898), стр. 84.
4. *Разговор душа* / Офелија.

³⁵ Ђорђе Ђирић: *Жена у новој српској књижевности*, у: *Југословенска жена* (Загреб). – Год. 3, бр. 25 (1919), стр. 20.

³⁶ Грађа за библиографију ове књижевнице пописана је de visu, према стандардима ISBD (M) и ISBD (CP). Библиографске јединице су, превасходно због успостављања хронологије стваралачког опуса Косаре К. Цветковић и могућег праћења прештампивања дела које је превела на српски језик, ређане хронолошки.

- У: *Српски орао : народни илустрирани календар за годину 1909. која је простиа и има 365 дана / уредио С. [Славко] Косић. – У Великој Кикинди : Издање Српске књижаре Јована Радака, 1908. – Стр. 19-24.*
5. **Каширина М. Миловук** / Косара Цветковићева.
У: *Српкиња : њезин живој и рад, њезин културни развијак и њезина народна умјетносћ до данас / уредиле српске књижевнице. – Ириг : Добротворна задруга Српкиња, 1913. – Стр. 69-70.*
6. **Милева Св. Вуловићка** / Косара Цветковићева.
У: *Српкиња : њезин живој и рад, њезин културни развијак и њезина народна умјетносћ до данас / уредиле српске књижевнице. – Ириг : Добротворна задруга Српкиња, 1913. – Стр. 73.*
7. **Рад женских друштва у Јужној Србији од Косаре Цвејковић.**
У: *Скојље и Јужна Србија. – Београд : Издање Професорског Друштва, 1925. – Стр. 175-180.*
8. **Станка Ђ. Глишићева** / К. [Косара] Ц. [Цветковић].
У: *Вардар : календар за простиу годину 1926. – Год. 15, (1925), стр. 120-123.*

Приређивачки рад

9. ВИША женска школа (Београд)
Годишњи извештај за школску 1904-1905. годину / за штампу приредила Косара К. Цветковић. – Београд : Виша женска школа : Женска учитељска школа, 1905 (Београд : Државна штампарија Краљевине Србије). – [3], 86 стр. ; 23 см
10. Годишњи извештај за школску 1905-1906. годину / за штампу приредила Косара К. Цветковић. – Београд : Виша женска школа : Женска гимназија : Женска учитељска школа, 1906 (Београд : Нова штампарија Давидовић). – [3], 38 стр.; 23 см
11. Извештај за школску 1906-1907. годину / за штампу приредила Косара К. Цветковић. – Београд : Виша женска школа : Женска гимназија, 1907 (Београд : Уметничка штампарија Призренац). – [3], 35 стр. ; 23 см
12. Педесетогодишњица : 1863 – 1913 / податке средила К. [Косара] Цв. [Цветковић]. – Београд : Виша женска школа, 1913 (Београд :

„Доситије Обрадовић“). – [4], 160 стр. : илустр. ; 22 cm

Преводилачки рад

У књигама

13. ТУРГЕЊЕВ, Иван Сергејевич
Песма победне љубави / И. [Иван] С. [Сергејевич] Тургењев ; превела Косара Цветковић. – У Новом Саду : Издавачко предузеће Сергија В. Грузинцева и Друга, [б. г.] (Нови Сад : „Натошевић“). – 32, 64, 96 стр. ; 16 cm. – (Библиотека руске литературе ; бр. 79-91)
14. ЧЕХОВ, Антон Павлович
Протекција / А. [Антон] Чехов ; превела К. [Косара] Цветковићева. – Београд : Издавачко предузеће Сергија В. Грузинцева, [б. г.], 32 стр. ; 16 cm. – (Библиотека руске литературе)
15. ВАГНЕР, Владимир
Мала пепељуга / од Кота-Мурлике ; с руског превела Косара Цветковићева. – Београд : Државна Штампарија Краљевине Србије, 1903. – 33 стр : илустр. ; 16 cm. – (Омладинска књижница Педагошког прегледа ; бр. 1)
16. ПРИПОВЕТКЕ за девојчице и дечаке / с руског превела Косара Цветковићева. – Београд : [издање преводиоца], [1903] (Београд : „Доситије Обрадовић“). – 206 стр ; 24 cm

Стр. 205-206: Реч, две старијем читаоцу / преводилац.

Садржи: *Дедино њоље* од Кот-Мурлике ; *Успомене из детињства* од А. Осипова ; *Прва ученица* од В. Талића ; *Одевена сјајнуја* од В. Н. Данченка ; *Божична јела* од Кочубинског ; *Сиротиња* од Клавдије Лукашевић ; „*Васко*“ од Конст. [Константина] М. [Михајловича] Стануковића ; *Није ништа!* од Е. П. Муратове ; *Суд мајке њрироде* од В. Самојловића [Софије Павловне Соболеве].

17. КОРОЉЕНКО, Владимир Галактионович
Мраз / од Вл. [Владимира] Корољенка ; превела К. [Косара] Цве-

тковићева. – Београд : Руски клуб, 1904 (Београд : Електрична штампарија Тодора К. Наумовића) . – 35 стр. ; 24 см. – (Издање Руског клуба ; 3)

18. СЕДАМ прича за девојчице и дечаке / с руског превела Косара Цветковићева, наставница В. Ж. Школе. – У Београду : К. Цветковић, 1907 (Београд : Нова штампарија „Давидовић“). – [3], 166 стр. ; 23 см

Садржи: *Максимка* / К. [Константин] М. [Михајлович] Стањуковић ; *Бегунац* / А. [Антон] П. [Павлович] Чехов ; *Сћаро и нови гнездо* А. Н. Ањенска ; *Дечји свети* / А. [Антон] П. [Павлович] Чехов ; *Прејелица* / И. [Иван] С. [Сергејевич] Тургењев ; *Пиџагорино љравило* / Е. [Енрико] Каstellнуово ; *Госљодар и слуга* / Клавдија Лукашевич.

19. ДИМОВ, Осип

Несносни људи. Отац и син / О. [Осип] Димов ; превела К. [Косара] Цветковићева. – Нови Сад : Браћа Грузинцеви, 1921 (Нови Сад : Супек-Јовановић и Богданов). – 32 стр. ; 15 см. – (Јевтина библиотека руске литературе ; бр. 29)

20. ЛУКАШЕВИЧ, Клавдија Владимировна

Мишка : приповетка / Клавдија Лукашевич ; с рус. Кос. [Косара] Цветковић.

У: Приповетке за децу. – Београд : Свесловенска књижарница М. Ј. Стефановић и Друг, 1921. – Стр. 3-14.

21. МАМИН-Сибирјак, Дмитриј Наркисович

Вањин-имен дан : приповетка / Д. [Дмитриј] Н. [Наркисович] Мамин-Сибирјак ; с рус. Кос. [Косара] Цветковић.

У: Приповетке за децу. – Београд : Свесловенска књижарница М. Ј. Стефановић и Друг, 1921. – Стр. 59-70.

22. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович

Зли дуси. Књ. 1 / Ф. [Фјодор] М. [Михајлович] Достојевски ; превела Косара Цветковић. – Београд : Издање Књижарнице Рајковића и Туковића, 1922 (Београд : Акционарска штампарија). – 240 стр. ; 24 см. – (Библиотека Мисао)

23. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович

Зли дуси. Књ. 2 / Ф. [Фјодор] М. [Михајлович] Достојевски ; превела Косара Цветковић. – Београд : Издање Књижарнице Рајковића и Туковића, 1922 (Београд : Акционарска штампарија). – 240-497 стр.

- ; 24 cm. – (Библиотека Мисао)
24. ЗБИРКА руских приповедака / превела Косара Цветковићева. – Београд : Напредак, 1922 (Панчево : Напредак) – 127 стр. ; 19 cm
Садржи: *Тајни савейник* / А. [Антон] П. [Павлович] Чехов ; *Радоси* (из дневника једне госпође) / О. Н. Ољнем [Варвара Николајевна Цеховска]; *Акџеја* / Сергије Нормански (Сигма) ; *Гунхилда* / Сергије Нормански (Сигма).
25. КУПРИН, Александар Иванович
За друга: приповетка / Александар Куприн ; превела с руског Косара Цветковићева. – Београд : Штампариија „Св. Сава,“ 1922. – 39 стр. ; 21 cm
П. о: *Венац*.
26. ПРИПОВЕТКЕ за девојчице и дечаке / с руског превела Косара Цветковићева. – Београд : Издање Књижарнице Рајковића и Ђуковића, 1922 (Београд : Штампариија „Давидовић“). – 194 стр. ; 20 cm
Садржи: *Бегунац* / А. [Антон] П. [Павлович] Чехов ; *Деца* / А. [Антон] П. [Павлович] Чехов ; *Прејелица* / И. [Иван] С. [Сергејевич] Тургенев ; *Одевена сџајџа* / В. [Владимир Иванович] Н. [Немирович] Данченко ; *Слон* / А. [Александар] Куприн ; *Божиина јелка* / Кочубински ; *Прва ученица* / В. Талич ; *Није нишџа !* / Е. П. Муратова ; *Сироишња* / Клавдија Лукашевич.
27. СТАЊУКОВИЧ, Константин Михајлович
Међу поморцима : приповетке за децу / К. [Константин] Стањуковић ; с руског превела Косара Цветковић. – Београд : Књижара Рајковића и Ђуковића, 1922 (Београд : Штампариија „Давидовић“). – 162 стр. ; 20 cm.
Садржи: *Максимка* ; *Пожар* ; *Изгубљени морнар* ; *Васка* ; *На сџени*.
28. СЉОСКИН, Јуриј
Олга Орг : роман / Ј. [Јуриј] Сљоскин ; [превела са рускога Косара Цветковић]. – Београд : Савремена библиотека, 1923 (Загреб : Типографија). – 183 стр. ; 19 cm. – (Савремена библиотека)
29. ТУРГЕЊЕВ, Иван Сергејевич
Песме победне љубави / И. [Иван] С. [Сергејевич] Тургенев ; превела Косара Цветковић. – [Нови Сад] : Издавачко предузеће Сергија

- В. Грузинцева и Друга, [1923] (Нови Сад : „Натошевић“). – 32 стр. ; 16 см
30. ТУРГЕЊЕВ, Иван Сергејевич
Шта се догодило поручнику Јергунову / И. [Иван] С. [Сергејевич] Тургењев ; превела Косара Цветковић. – [Нови Сад] : Издавачко предузеће Сергија В. Грузинцева и Друга (Нови Сад : „Натошевић“), [1923]. – [2], 64 стр. ; 16 см
31. ЧЕХОВ, Антон Павлович
Приповетке / А. [Антон] П. [Павлович] Чехов ; с руског превела Косара Цветковићева ; предговор Јаше Продановића. – Београд : Српска књижевна задруга, 1923 (Нови Сад : Глобус). – XXX, 192 стр. ; 20 см. – (Забавник / Српска књижевна задруга ; 14)
- Садржи: *Вештица ; Нејријашељи ; Зиночка ; Несрећа ; Пољубац ; На њују ; Туга ; Залишни људи ; Муж ; Иван Мајвејић ; Ошац њородице ; Није обичан ; Кошмар ; Хладна крв ; Дугачак језик ; Свадба ; Чишање.*
32. ЛУКАШЕВИЧ, Клавдија Владимировна
Побуна лутака : чаробна комедија у 3 чина с певањем и играњем / написала Клавдија Лукашевић ; [с рус. Кос. Цветковић]. – Београд : Књижара Рајковића и Ђуковића, 1925. – 75 стр. ; 14 см. – (Библиотека Малог позоришта ; књ. 4, св. 35)
33. ЉЕСКОВ, Николај Семјонович
Гора / Н. [Николај] С. [Семјонович] Љесков ; прев. К. [Косара] Цветковићева. – [Београд] : Савез руских књижевника и новинара у Краљевини С. Х. С., 1926 (Београд : Рад). – 143 стр. ; 17 см
34. СОЛОВЈЕВ, Николај Јаковљевич
Први корак : позоришни комад од Н. [Николаја] Соловјева / превели с руског [први чин] Велимир Ј. Рајић, [други и трећи чин] Косара Цветковићева. – Београд : Државна штампарија, 1929. – VIII, 81 стр. ; 19 см
35. АЛДАНОВ, Марк Александрович
Изабрана дела. Књ. 1 / М. [Марк] А. [Александрович] Алданов ; превела са руског Косара Цветковић. – Београд : Народна просвета : „Грегорић“, 1930. – XVI, 304 стр. : илустр. ; 20 см. – (Библиотека страних писаца)

Стр. VII- XVI: М. А. Алданов : Живот и дела / Косара Цветковић.

36. АЛДАНОВ, Марк Александрович
Изабрана дела. Књ. 2 / М. [Марк] А. [Александрович] Алданов ; превела с руског Косара Цветковић. – Београд : Народна просвета : „Грегорић“, 1930. – 232 стр. : илустр. ; 20 см. – (Библиотека страних писаца)
37. КУПРИН, Александар Иванович
Гривна од граната / А. [Александар] И. [Иванович] Куприн ; превела Косара Цветковић. – Београд ; Нови Сад : Издавачко предузеће Браћа Грузинцеви, [1932] (Београд : Штампарија „Грујић“). – 92 стр. : слика аутора ; 16 см. – (Библиотека руске литературе; бр. 65-68)
38. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Записи из мртвог дома. Књ. 1 / Ф. [Фјодор] М. [Михајлович] Достојевски ; с руског превела Косара Цветковић ; [за штампу приредила Исидора Секулић]. – Београд : Народна просвета, 1933 (Београд : Народна просвета). – 300 стр. ; 20 см. – (Изабрана дела у 35 књига / Ф. М. Достојевски ; књ. 1)
39. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Записи из мртвог дома. Књ. 1 / Ф. [Фјодор] М. [Михајлович] Достојевски ; с руског превела Косара Цветковић ; [за штампу приредила Исидора Секулић]. – Београд : Народна просвета, 1933 (Београд : Народна просвета). – 254 стр. ; 20 см. – (Изабрана дела у 35 књига / Ф. М. Достојевски ; књ. 2)
40. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Нечисте силе. Књ. 1 / [Фјодор Михајлович Достојевски] ; са руског по други пут превела Косара Цветковић ; [за штампу приредила Исидора Секулић]. – Београд : Народна просвета, 1933 (Београд : Народна просвета). – 372 стр. ; 20 см. – (Изабрана дела у 35 књига / Ф. М. Достојевски ; књ. 26)
41. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Нечисте силе. Књ. 2 / [Фјодор Михајлович Достојевски] ; са руског по други пут превела Косара Цветковић ; [за штампу приредила Исидора Секулић]. – Београд : Народна просвета, 1933 (Београд : Народна просвета). – 340 стр. ; 20 см. – (Изабрана дела у 35 књига / Ф. М. Достојевски ; књ. 27)

42. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
 Нечисте силе. Књ. 3 / [Фјодор Михајлович Достојевски] ; са руског по други пут превела Косара Цветковић ; [за штампу приредила Исидора Секулић]. – Београд : Народна просвета, 1933 (Београд : Народна просвета). – 316 стр. ; 20 см. – (Изабрана дела у 35 књига ; књ. 28)
43. САЛТИКОВ-Шчердин, Михаил Јевграфович
 Господа Головлјеви : роман с предговором Евгенија Спекторског / М. [Михаил] Ј. [Јевграфович] Салтиков (Шчедрин) ; превела с руског Косара Цветковић. – Београд : Српска књижевна задруга, 1935 (Београд : Штампарија Драг. Грегорића). – 354 стр. ; 19 см. – (Забавник / Српска књижевна задруга ; 26)
44. ЧЕХОВ, Антон Павлович
 Муж / Антон Павлович Чехов ; [с руског превела Косара Цветковић].
 У: Приповетке / Антон Павлович Чехов ; за штампу приредио М. [Миодраг] М. Пешић ; с руског превели Митар Максимовић, Косара Цветковић. – Београд : Народна просвета, 1939. – (Сабрана дела / А. П. Чехов ; књ. 1). – Стр. 266-272.
45. ЧЕХОВ, Антон Павлович
 Није обичан / Антон Павлович Чехов ; [с руског превела Косара Цветковић].
 У: Приповетке / Антон Павлович Чехов ; за штампу приредио М. [Миодраг] М. Пешић ; с руског превели Митар Максимовић, Косара Цветковић. – Београд : Народна просвета, 1939. – (Сабрана дела / А. П. Чехов ; књ. 1). – Стр. 282-287.
46. ЧЕХОВ, Антон Павлович
 Отац породице / Антон Павлович Чехов ; [с руског превела Косара Цветковић].
 У: Приповетке / Антон Павлович Чехов ; за штампу приредио М. [Миодраг] М. Пешић ; с руског превели Митар Максимовић, Косара Цветковић. – Београд : Народна просвета, 1939. – (Сабрана дела А. П. Чехов ; књ. 1) . – Стр. 163-168.
47. ЧЕХОВ, Антон Павлович
 Сувишни људи / Антон Павлович Чехов ; [с руског превела Косара Цветковић].
 У: Приповетке / Антон Павлович Чехов ; за штампу приредио М. [Мио-

- драг] М. Пешић ; с руског превели Митар Максимовић, Косара Цветковић. – Београд : Народна просвета, 1939. – (Сабрана дела А. П. Чехов ; књ. 1). – Стр. 302-310.
48. ЧЕХОВ, Антон Павлович
 Читање / Антон Павлович Чехов ; [с руског превела Косара Цветковић].
 У: Приповетке / Антон Павлович Чехов ; за штампу приредио М. [Миодраг] М. Пешић ; с руског превели Митар Максимовић, Косара Цветковић. – Београд : Народна просвета, 1939. – (Сабрана дела А. П. Чехов ; књ. 1) . – Стр. 57-62.
49. ЧЕХОВ, Антон Павлович
 Дугачак језик / Антон Павлович Чехов ; [с руског превела Косара Цветковић].
 У: Приповетке / Антон Павлович Чехов ; за штампу приредио М. [Миодраг] М. Пешић ; с руског превели Митар Максимовић, Косара Цветковић. – Београд : Народна просвета, 1939. – (Сабрана дела А. П. Чехов ; књ. 2) . – Стр. 35-39.
50. ЧЕХОВ, Антон Павлович
 Иван Матвеић / Антон Павлович Чехов ; [с руског превела Косара Цветковић].
 У: Приповетке / Антон Павлович Чехов ; за штампу приредио М. [Миодраг] М. Пешић ; с руског превели Митар Максимовић, Косара Цветковић. – Београд : Народна просвета, 1939. – (Сабрана дела / А. П. Чехов ; књ. 2) . – Стр. 93-100.
51. ЧЕХОВ, Антон Павлович
 Свадба / Антон Павлович Чехов ; [с руског превела Косара Цветковић].
 У: Приповетке / Антон Павлович Чехов ; за штампу приредио М. [Миодраг] М. Пешић ; с руског превели Митар Максимовић, Косара Цветковић. – Београд : Народна просвета, 1939. – (Сабрана дела / А. П. Чехов ; књ. 2) . – Стр. 131-138.
52. ЧЕХОВ, Антон Павлович
 Верочка / Антон Павлович Чехов ; [с руског превела Косара Цветковић].
 У: Приповетке / Антон Павлович Чехов ; за штампу приредио М. [Миодраг] М. Пешић ; с руског превели Митар Максимовић, Драгослав Илић, Косара Цветковић. – Београд : Народна просвета, 1939. – (Са-

- брана дела / А. П. Чехов ; књ. 4) . – Стр. 198-215.
53. ЧЕХОВ, Антон Павлович
Вештица / Антон Павлович Чехов ; [с руског превела Косара Цветковић].
У: Приповетке / Антон Павлович Чехов ; за штампу приредио М. [Миодраг] М. Пешић ; с руског превели Митар Максимовић, Драгослав Илић, Косара Цветковић. – Београд : Народна просвета, 1939. – (Сабрана дела / А. П. Чехов ; књ. 4) . – Стр. 181-197.
54. ЧЕХОВ, Антон Павлович
На путу / Антон Павлович Чехов ; [с руског превела Косара Цветковић].
У: Приповетке / Антон Павлович Чехов ; за штампу приредио М. [Миодраг] М. Пешић ; с руског превели Митар Максимовић, Драгослав Илић, Косара Цветковић. – Београд : Народна просвета, 1939. – (Сабрана дела / А. П. Чехов ; књ. 4) . – Стр. 243-264.
55. ЧЕХОВ, Антон Павлович
Несрећа / Антон Павлович Чехов ; [с руског превела Косара Цветковић].
У: Приповетке / Антон Павлович Чехов ; за штампу приредио М. [Миодраг] М. Пешић ; с руског превели Митар Максимовић, Драгослав Илић, Косара Цветковић. – Београд : Народна просвета, 1939. – (Сабрана дела / А. П. Чехов ; књ. 4) . – Стр. 265-282.
56. ЧЕХОВ, Антон Павлович
Туга / Антон Павлович Чехов ; [с руског превела Косара Цветковић].
У: Приповетке / Антон Павлович Чехов ; за штампу приредио М. [Миодраг] М. Пешић ; с руског превели Митар Максимовић, Драгослав Илић, Косара Цветковић. – Београд : Народна просвета, 1939. – (Сабрана дела / А. П. Чехов ; књ. 4) . – Стр. 121-128.
57. ЧЕХОВ, Антон Павлович
Кошмар / Антон Павлович Чехов ; [с руског превела Косара Цветковић].
У: Приповетке / Антон Павлович Чехов ; за штампу приредио М. [Миодраг] М. Пешић ; с руског превели Косара Цветковић, Сергије Сластиков, Јован Максимовић, Десанка Максимовић. – Београд : Народна просвета, 1939. – (Сабрана дела / А. П. Чехов ; књ. 5) . – Стр. 28-46.

58. ЧЕХОВ, Антон Павлович
Непријатељи / Антон Павлович Чехов ; [с руског превела Косара Цветковић].
У: Приповетке / Антон Павлович Чехов ; за штампу приредио М. [Миодраг] М. Пешић ; с руског превели Косара Цветковић, Сергије Сластиков, Јован Максимовић, Десанка Максимовић. – Београд : Народна просвета, 1939. – (Сабрана дела / А. П. Чехов ; књ. 5) . – Стр. 9-27.
59. ЧЕХОВ, Антон Павлович
Пољубац / Антон Павлович Чехов ; [с руског превела Косара Цветковић].
У: Приповетке / Антон Павлович Чехов ; за штампу приредио М. [Миодраг] М. Пешић ; с руског превели Митар Максимовић, М. [Миодраг] М. Пешић, Косара Цветковић, Милан Цветковић, Милан Петровић-Шибица. – Београд : Народна просвета, 1939. – (Сабрана дела / А. П. Чехов ; књ. 6) . – Стр. 77-101.
60. ЧЕХОВ, Антон Павлович
Хладна крв / Антон Павлович Чехов ; [с руског превела Косара Цветковић].
У: Приповетке / Антон Павлович Чехов ; за штампу приредио М. [Миодраг] М. Пешић ; с руског превели Митар Максимовић, Милан Петровић-Шибица, Косара Цветковић. – Београд : Народна просвета, 1939. – (Сабрана дела / А. П. Чехов ; књ. 7) . – Стр. 65-89.
61. КУПРИН, Александар Иванович
Гривна од граната / Александар Иванович Куприн ; [превела Косара Цветковић ; редакција превода Петар Митропан].
У: Двобој ; Јама ; Гривна од граната / Александар Иванович Куприн ; превели Никола Николајевић, Јован Максимовић, Косара Цветковић. – Београд : Ново поколење, 1953. – Стр. [323-371].
62. ПРИПОВЕТКЕ за девојчице и дечаке / [одабрала и превела с руског Косара Цветковић] ; илустровао Антон Хутер. – Београд : Дечја књига, 1953 (Загреб : Типографија). – 170 стр. ; илустр. ; 20 cm
Садржи: *Слон* од А. [Александра] Куприна ; *Одевена сџајџа* од В. [Владимир] Н. [Немировича] Данченка ; *Божјиња јела* од Кочубинског ; *Није нишџа* од Е. П. Муратове ; *Прва ученица* од В. Талича ; *Бегунац* од А. [Антон] П. [Павловича] Чехова ; *Васко* од К. [Константина] М. [Михајловича] Стањуковича ; *Прејелица* од И. [Ивана] С. [Сергејевича] Тургењева ; *Сироиња* од Клавдије Лукашевич ; *Усџомене из деџињсџа* од А. Осипове ; *Суд мајеке џрироде* од В. Са-

мојловича [Софије Павловне Соболеве].

63. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Зли дуси. 1 / Фјодор М. [Михајлович] Достојевски ; [превела Косара Цветковић]. – Београд : Српска књижевна задруга, 1959 (Београд : Култура). – XX, 468 стр. ; 20 см. – (Забавник Српске књижевне задруге ; књ. 35)
64. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Зли дуси. 2 / Фјодор М. [Михајлович] Достојевски ; [превела Косара Цветковић]. – Београд : Српска књижевна задруга, 1959 (Београд : Култура). – 374 стр. ; 20 см. – (Забавник Српске књижевне задруге ; књ. 35)
65. КУПРИН, Александар Иванович
Grivna od granata / Aleksandar Ivanović Kuprin ; prevela Kosara Cvetković.
U: Cigančica ; Narukvica / I. Kuprin ; prevodioci N. Nikolajević i K. Cvetković. – Novi Sad : Progres, 1959. – Str. 95-[153].
66. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Selo Stjepančikovo i njegovi žitelji ; Ujakov san ; Vječni muž / F. [Fjodor] M. [Mihajlovič] Dostojevski ; [prevela Kosara Cvetković]. – Rijeka : „Otokar Keršovani“ ; Zagreb : Matica hrvatska, 1964 (Rijeka : Novi list). – 553 стр. ; 18 см. – (Odabrana djela / F. M. Dostojevski ; knj. 8)
67. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Zli dusi. Knj. 1 / F. [Fjodor] Dostojevski ; prevela Kosara Cvetković. – Beograd : Rad, 1967 (Beograd : BIGZ). – 362 стр. ; 20 см. – (Odabrana dela svetskih klasika)
68. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Zli dusi. Knj. 2 / F. [Fjodor] Dostojevski ; prevela Kosara Cvetković. – Beograd : Rad, 1967 (Beograd : BIGZ). – 389 стр. ; 20 см. – (Odabrana dela svetskih klasika)
69. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Zli dusi. Knj. 1 / F. [Fjodor] Dostojevski ; prevela Kosara Cvetković. – Beograd : Rad, 1969 (Ljubljana : Delo). – 366 стр. ; 20 см. – (Odabrana dela svetskih klasika)
70. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович

- Zli dusi. Knj. 2 / F. [Fjodor] Dostojevski ; prevela Kosara Cvetković.
– Beograd : Rad, 1969 (Ljubljana : Delo). – 389 str. ; 20 cm. – (Odabrana dela svetskih klasika)
71. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Zli dusi. Knj. 1 / F. [Fjodor] Dostojevski ; prevela Kosara Cvetković.
– Beograd : Rad, 1970 (Ljubljana : Delo). – 366 str. ; 20 cm. – (Odabrana dela svetskih klasika)
72. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Zli dusi. Knj. 2 / F. [Fjodor] Dostojevski ; prevela Kosara Cvetković.
– Beograd : Rad, 1970 (Ljubljana : Delo). – 388 str. ; 20 cm. – (Odabrana dela svetskih klasika)
73. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Zli dusi. Knj. 1 / F. [Fjodor] Dostojevski ; %prevela Kosara Cvetković ; redaktor prevoda Milan Đoković]. – Beograd : Rad, 1972 (Ljubljana : Delo). – 366 str. ; 20 cm. – (Biblioteka Odabrana dela svetskih klasika)
74. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Zli dusi. Knj. 2 / F. [Fjodor] Dostojevski ; %prevela Kosara Cvetković ; redaktor prevoda Milan Đoković]. – Beograd : Rad, 1972 (Ljubljana : Delo). – 388 str. ; 20 cm. – (Biblioteka Odabrana dela svetskih klasika)
75. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Zli dusi. Knj. 1 / F. [Fjodor] Dostojevski ; %prevela Kosara Cvetković ; redaktor prevoda Milan Đoković]. – Beograd : Rad, 1973 (Ljubljana : Delo). – 366 str. ; 20 cm. – (Odabrana dela svetskih klasika ; 6)
76. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Zli dusi. Knj. 2 / F. [Fjodor] Dostojevski ; %prevela Kosara Cvetković ; redaktor prevoda Milan Đoković]. – Beograd : Rad, 1973 (Ljubljana : Delo). – 388 str. ; 20 cm. – (Odabrana dela svetskih klasika ; 6)
77. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Zli dusi. Knj. 1 / F. [Fjodor] Dostojevski ; %prevela Kosara Cvetković]. – Beograd : Rad, 1975 (Ljubljana : Delo). – 366 str. ; 20 cm. – (Odabrana dela svetskih klasika)
78. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Zli dusi. Knj. 2 / F. [Fjodor] Dostojevski ; %prevela Kosara Cvetković]. – Beograd : Rad, 1975 (Ljubljana : Delo). – 388 str. ; 20 cm. – (Odabrana dela svetskih klasika)

79. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Zli dusi. Knj. 1 / F. [Fjodor] Dostojevski ; [prevela Kosara Cvetković]. – Beograd : Rad, 1977 (Ljubljana : Delo). – 366 str. ; 21 cm. – (Odabrana dela svetskih klasika ; 6)
80. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Zli dusi. Knj. 2 / Fjodor Mihailovič Dostojevski ; prevela Kosara Cvetković. – Beograd : Rad, 1977 (Ljubljana : Delo). – 388 str. ; 21 cm. – (Odabrana dela svetskih klasika ; 6)
81. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Ivan Matvejič / Anton Pavlovič Čehov ; prevela Kosara Cvetković ; redakcija M. M. Pešić.
U: Podoficir Mamuzić i druge pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; [izbor i predgovor Milošav Babović]. – Beograd : Nolit, 1981. – (Sabrana dela / Anton Pavlovič Čehov ; 3). – Str. 205-211.
82. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Mora / Anton Pavlovič Čehov ; prevela Kosara Cvetković ; redakcija M. M. Pešić.
U: Podoficir Mamuzić i druge pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; [izbor i predgovor Milošav Babović]. – Beograd : Nolit, 1981. – (Sabrana dela / Anton Pavlovič Čehov ; 3). – Str. 253-267.
83. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Ota porodice / Anton Pavlovič Čehov ; prevela Kosara Cvetković ; red. M. M. Pešić.
U: Podoficir Mamuzić i druge pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; [izbor i predgovor Milošav Babović]. – Beograd : Nolit, 1981. – (Sabrana dela / Anton Pavlovič Čehov ; 3). – Str. 16-20.
84. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Zinočka / Anton Pavlovič Čehov ; prevela Kosara Cvetković ; redakcija M. M. Pešić.
U: Kaštanka i druge pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; [izbor i predgovor Milošav Babović]. – Beograd : Nolit, 1981. – (Sabrana dela / Anton Pavlovič Čehov ; 5). – Str. 206-213.
85. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Poljubac / Anton Pavlovič Čehov ; prevela Kosara Cvetković ; redakcija M. M. Pešić.
U: Kaštanka i druge pripovetke Anton Pavlovič Čehov ; [izbor i predgovor Milošav Babović]. – Beograd : Nolit, 1981. – (Sabrana dela / Anton Pa-

- vlovič Čehov ; 5). – Str. 303-322.
86. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Hladna krv / Anton Pavlovič Čehov ; prevela Kosara Cvetković ; redakcija M. M. Pešić.
U: Kaštanka i druge pripovetke; [izbor i predgovor Milosav Babović]. – Beograd : Nolit, 1981. – (Sabrana dela / Anton Pavlovič Čehov ; 5). – Str. 271-288.
87. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Туга / Антон Павлович Чехов ; превела Косара Цветковић ; ред. Б. Ковачевић.
У: Приповетке / Антон Павлович Чехов ; избор, предговор и приређивање Владета Јанковић. – Београд : Просвета : Нолит : Завод за уџбенике, 1985. – Стр. 64-70.
88. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Dugačak jezik / Anton Pavlovič Čehov ; prevela Kosara Cvetković ; redakcija Miodraga Pešića.
U: 80 priča i novela / Anton Pavlovič Čehov ; izbor i predgovor Mirko Magarašević. – [1. izd.]. – Beograd : „Vuk Karadžić” ; Moskva : Raduga, 1986. – Str. 309-313.
89. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Hladna krv / Anton Pavlovič Čehov ; prevela Kosara Cvetković ; redakcija Miodraga Pešića.
U: 80 priča i novela / Anton Pavlovič Čehov ; izbor i predgovor Mirko Magarašević. – [1. izd.]. – Beograd : „Vuk Karadžić” ; Moskva : Raduga, 1986. – Str. 325–341.
90. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Čitanje : priča starog vrapca / Anton Pavlovič Čehov ; [s ruskog prevela Kosara Cvetković].
U: Pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; izbor i predgovor Milosav Babović ; preveli Kosara Cvetković... [et al.]. – Beograd : Jugoslavijapublik, 1989. – (Sabrana dela / A. P. Čehov ; knj. 1) . – Str. 350-353.
91. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Ivan Matvejić / Anton Pavlovič Čehov ; [s ruskog prevela Kosara Cvetković].
U: Pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; izbor i predgovor Milosav Babović ; preveli Kosara Cvetković... [et al.]. – Beograd : Jugoslavijapublik, 1989.

- (Sabrana dela / A. P. Čehov ; knj. 2) . – Str. 350-353.
92. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Mora / Anton Pavlovič Čehov ; [s ruskog prevela Kosara Cvetković].
U: Pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; izbor i predgovor Milosav Babović ; preveli Kosara Cvetković... [et al.]. – Beograd : Jugoslavijapublik, 1989.
– (Sabrana dela / A. P. Čehov ; knj. 2) . – Str. 249-262.
93. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Otac porodice / Anton Pavlovič Čehov ; [s ruskog prevela Kosara Cvetković].
U: Pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; izbor i predgovor Milosav Babović ; preveli Kosara Cvetković... [et al.]. – Beograd : Jugoslavijapublik, 1989.
– (Sabrana dela / A. P. Čehov ; knj. 2) . – Str. 15-18.
94. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Veročka / Anton Pavlovič Čehov ; [s ruskog prevela Kosara Cvetković].
U: Pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; izbor i predgovor Milosav Babović ; preveli Kosara Cvetković... [et al.]. – Beograd : Jugoslavijapublik, 1989.
– (Sabrana dela ; knj. 4) . – Str. 324-337.
95. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Dugačak jezik / Anton Pavlovič Čehov ; [s ruskog prevela Kosara Cvetković].
U: Pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; izbor i predgovor Milosav Babović ; preveli Kosara Cvetković... [et al.]. – Beograd : Jugoslavijapublik, 1989.
– (Sabrana dela / A. P. Čehov ; knj. 4) . – Str. 120-123.
96. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Na putu / Anton Pavlovič Čehov ; [s ruskog prevela Kosara Cvetković].
U: Pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; izbor i predgovor Milosav Babović ; preveli Kosara Cvetković... [et al.]. – Beograd : Jugoslavijapublik, 1989.
– (Sabrana dela / A. P. Čehov ; knj. 4) . – Str. 254-270.
97. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Neprijatelji / Anton Pavlovič Čehov ; [s ruskog prevela Kosara Cvetković].
U: Pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; izbor i predgovor Milosav Babović ; preveli Kosara Cvetković... [et al.]. – Beograd : Jugoslavijapublik, 1989.
– (Sabrana dela / A. P. Čehov ; knj. 4) . – Str. 288-301.

98. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Nesreća / Anton Pavlovič Čehov ; [s ruskog prevela Kosara Cvetković].
U: Pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; izbor i predgovor Milosav Babović ; preveli Kosara Cvetković... [et al.]. – Beograd : Jugoslavijapublik, 1989. – (Sabrana dela / A. P. Čehov ; knj. 4) . – Str. 64-76.
99. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Poljubac / Anton Pavlovič Čehov ; [s ruskog prevela Kosara Cvetković].
U: Pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; izbor i predgovor Milosav Babović ; preveli Kosara Cvetković... [et al.]. – Beograd : Jugoslavijapublik, 1989. – (Sabrana dela / A. P. Čehov ; knj. 4) . – Str. 298-316.
100. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Svadba / Anton Pavlovič Čehov ; [s ruskog prevela Kosara Cvetković].
U: Pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; izbor i predgovor Milosav Babović ; preveli Kosara Cvetković... [et al.]. – Beograd : Jugoslavijapublik, 1989. – (Sabrana dela / A. P. Čehov ; knj. 5) . – Str. 233-239.
101. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Hladna krv / Anton Pavlovič Čehov ; [s ruskog prevela Kosara Cvetković].
U: Pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; izbor i predgovor Milosav Babović ; preveli Kosara Cvetković... [et al.]. – Beograd : Jugoslavijapublik, 1989. – (Sabrana dela / A. P. Čehov ; knj. 5) . – Str. 266-283.
102. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Čitanje : priča starog vrapca / Anton Pavlovič Čehov ; [s ruskog prevela Kosara Cvetković].
U: Pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; izbor i predgovor Milosav Babović ; preveli Kosara Cvetković... [et al.]. – Beograd : Jugoslavijapublik, 1990. – (Sabrana dela / A. P. Čehov ; knj. 1) . – Str. 350-353.
103. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Ivan Matvejić / Anton Pavlovič Čehov ; [s ruskog prevela Kosara Cvetković].
U: Pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; izbor i predgovor Milosav Babović ; preveli Kosara Cvetković... [et al.]. – Beograd : Jugoslavijapublik, 1990. – (Sabrana dela / A. P. Čehov ; knj. 2) . – Str. 350-353.
104. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Mora / Anton Pavlovič Čehov ; [s ruskog prevela Kosara Cvetković].
U: Pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; izbor i predgovor Milosav Babović ; preveli Kosara Cvetković... [et al.]. – Beograd : Jugoslavijapublik, 1990.

- (Sabrana dela / A. P. Čehov ; knj. 2) . – Str. 249-262.
105. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
 Otac porodice/ Anton Pavlovič Čehov ; [s ruskog prevela Kosara Cvetković].
 U: Pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; izbor i predgovor Milosav Babović ; preveli Kosara Cvetković... [et al.]. – Beograd : Jugoslavijapublik, 1990.
 – (Sabrana dela / A. P. Čehov ; knj. 2) . – Str. 15-18.
106. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
 Veročka / Anton Pavlovič Čehov ; [s ruskog prevela Kosara Cvetković].
 U: Pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; izbor i predgovor Milosav Babović ; preveli Kosara Cvetković... [et al.]. – Beograd : Jugoslavijapublik, 1990.
 – (Sabrana dela / A. P. Čehov ; knj. 4) . – Str. 324-337.
107. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
 Dugačak jezik / Anton Pavlovič Čehov ; [s ruskog prevela Kosara Cvetković].
 U: Pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; izbor i predgovor Milosav Babović ; preveli Kosara Cvetković... [et al.]. – Beograd : Jugoslavijapublik, 1990.
 – (Sabrana dela / A. P. Čehov ; knj. 4) . – Str. 120-123.
108. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
 Na putu / Anton Pavlovič Čehov ; [s ruskog prevela Kosara Cvetković].
 U: Pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; izbor i predgovor Milosav Babović ; preveli Kosara Cvetković... [et al.]. – Beograd : Jugoslavijapublik, 1990.
 – (Sabrana dela / A. P. Čehov ; knj. 4) . – Str. 254-270.
109. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
 Neprijatelji / Anton Pavlovič Čehov ; [s ruskog prevela Kosara Cvetković].
 U: Pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; izbor i predgovor Milosav Babović ; preveli Kosara Cvetković... [et al.]. – Beograd : Jugoslavijapublik, 1990.
 – (Sabrana dela / A. P. Čehov ; knj. 4) . – Str. 288-301.
110. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
 Nesreća / Anton Pavlovič Čehov ; [s ruskog prevela Kosara Cvetković].
 U: Pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; izbor i predgovor Milosav Babović ; preveli Kosara Cvetković... [et al.]. – Beograd : Jugoslavijapublik, 1990.

- (Sabrana dela / A. P. Čehov ; knj. 4) . – Str. 64-76.
111. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Poljubac / Anton Pavlovič Čehov ; [s ruskog prevela Kosara Cvetković].
U: Pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; izbor i predgovor Milosav Babović ; preveli Kosara Cvetković... [et al.]. – Beograd : Jugoslavijapublik, 1990. – (Sabrana dela / A. P. Čehov ; knj. 4) . – Str. 298-316.
112. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Svadba / Anton Pavlovič Čehov ; [s ruskog prevela Kosara Cvetković].
U: Pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; izbor i predgovor Milosav Babović ; preveli Kosara Cvetković... [et al.]. – Beograd : Jugoslavijapublik, 1990. – (Sabrana dela / A. P. Čehov ; knj. 5) . – Str. 233-239.
113. ЧЕХОВ, АНТОН ПАВЛОВИЧ
Hladna krv / Anton Pavlovič Čehov ; [s ruskog prevela Kosara Cvetković].
U: Pripovetke / Anton Pavlovič Čehov ; izbor i predgovor Milosav Babović ; preveli Kosara Cvetković... [et al.]. – Beograd : Jugoslavijapublik, 1990. – (Sabrana dela / A. P. Čehov ; knj. 5) . – Str. 266-283.
114. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Нечисте силе. Књ. 1 / Ф. [Фјодор] М. [Михајлович] Достојевски ; с руског по други пут превела Косара Цветковић. – %Фототипско изд.]. – Ваљево : Глас цркве, 1994 (Београд : БИГЗ). – 372 стр. ; 20 см. – (Изабрана дела у 35 књига / Ф. М. Достојевски ; књ. 26)
115. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Нечисте силе. Књ. 2 / Ф. [Фјодор] М. [Михајлович] Достојевски ; с руског по други пут превела Косара Цветковић. – %Фототипско изд.]. – Ваљево : Глас цркве, 1994 (Београд : БИГЗ). – 340 стр. ; 20 см. – (Изабрана дела / Ф. М. Достојевски ; књ. 27)
116. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Нечисте силе. Књ. 3 / Ф. [Фјодор] М. [Михајлович] Достојевски ; с руског по други пут превела Косара Цветковић. – %Фототипско изд.]. – Ваљево : Глас цркве, 1994 (Београд : БИГЗ). – 316 стр. ; 20 см. – (Изабрана дела / Ф. М. Достојевски ; књ. 28)
117. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович

- Нечисте силе. Књ. 1 / Ф. [Фјодор] М. [Михајлович] Достојевски ; [избор Никола Милошевић ; превод Косара Цветковић]. – Подгорица : Нова књига, 2003 (Нови Сад : Artprint). – 438 стр. ; 21 см. – (Велики романи Достојевског ; 6)
118. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Нечисте силе. Књ. 2 / Ф. [Фјодор] М. [Михајлович] Достојевски ; [избор Никола Милошевић ; превод Косара Цветковић]. – Подгорица : Нова књига, 2003 (Нови Сад : Artprint). – 336 стр. ; 21 см. – (Велики романи Достојевског ; 6)
119. АЛДАНОВ, Марк Александрович
Девети термидор / Марк Александрович Алданов ; превела Косара Цветковић. – 2. изд. – Београд : Просвета, 2006 (Београд : Графипроф). – 428 стр. : ауторова слика ; 20 см. – (Библиотека Великих романа. Нова серија ; коло 6, књ. 4)
120. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Нечисте силе. Књ. 1 / Ф. [Фјодор] М. [Михајлович] Достојевски ; [превод Косара Цветковић]. – Пирот : Рi-press, 2008 (Пирот : Рi-press). – 384 стр. ; 20 см
121. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Нечисте силе. Књ. 2 / Ф. [Фјодор] М. [Михајлович] Достојевски ; [превод Косара Цветковић]. – Пирот : Рi-press, 2008 (Пирот : Рi-press). – 403 стр. ; 20 см
122. ДОСТОЈЕВСКИ, Фјодор Михајлович
Записи из мртвог дома / Ф. [Фјодор] М. [Михајлович] Достојевски ; превод Косара Цветковић. – Београд : Новости, 2010 (Италија). – 256 стр. ; 21 см. – (Библиотека Златни Руси ; 6)

Литература

1. Алексијевић, Властоје Д.: *Наша жена у књижевном сиварању*. У: *ProFemina* (Београд). – Бр. 1 (1994/95), стр. 164–181.
2. *Библиографија књига женских писаца у Југославији* / уредило и издало Удружење универзитетски образованих жена у Југославији, Београд, Љубљана, Загреб, Удружење универзитетски образованих

- жена у Југославији, 1936.
3. Богавац, Милован Ј.: *Удружење српских књижевника : 1905 – 1945*, УКС, Београд, 2007.
  4. Божовић, Зоран: *Чеховљева приповејка у српској књижевности*, Филолошки факултет, Београд, 1988.
  5. Вранеш, Александра: *Од рукописа до библиотеке : појмовник*, Филолошки факултет, Београд, 2006.
  6. Вранеш, Александра: *Основи библиографије*, Народна библиотека Србије, Београд, 2001.
  7. Гароња Радованац, Славица: *Жена у српској књижевности*, Дневник, Нови Сад, 2010.
  8. Глигорић, Велибор: *Порирећи*, Просвета, Београд, 1965.
  9. Давидовић, Горан, Павловић, Лела: *Историја Чачка : хронологија од праисторије до 2000. године*, Међуопштински историјски архив, Чачак, 2009.
  10. *Два загрљена ума : брейска Светислава Вуловића и Кузмана Цветковића / приредили Никола Марковић, Даница Филиповић*, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“, Београд, 2003.
  11. Деретић, Јован: *Историја српске књижевности*, Нолит, Београд, 1983.
  12. Летић, Ковиљка: *Основне школе у рудничком крају : 1804 – 1914*, Дечје новине, Горњи Милановац, 1997.
  13. Летић, Ковиљка: *Основне школе у чачанском округу : 1804 – 1914*, Дечје новине, Горњи Милановац, 2000.
  14. Максимовић, Војислав: *Основи теорије библиографије*, Народна библиотека Србије, Београд, 1987.
  15. Матовић, Весна: *Женска књижевност и српски модернизам : сагласја и расколи*, у: *Србија у модернизацијским процесима 19. и 20. века*. Књ. 2, Положај жене као мерило модернизације : научни скуп, Институт за новију историју Србије, Београд, 1988, стр. 278-293.

16. Обрадовић, Мирјана: *Удружење универзитетски образованих жена, у: : Србија у модернизацијским процесима 19. и 20. века*. Књ. 2, Положај жене као мерило модернизације : научни скуп, Београд : Институт за новију историју Србије, Београд, 1988, стр. 252-261.
17. Пауновић, Горан: *Делимичан попис државних службеника, црквених и војних лица у Рудничком округу, према државном шемаџизму 1852-1914. године*, у: *Зборник Музеја рудничко-таковског краја (Горњи Милановац)*. – Бр. 1 (2001), стр. 133-214.
18. *Приватни животи код Срба у двадесетом веку* / приредио Милан Ристовић, Слио, Београд, 2007.
19. Протић, Миљисав Д. : *Преводилац, сликар и дуборезац, у: Политика (Београд)*. – Год. 63, бр. 18863 (10. април 1966), стр. 20.
20. *Руско-српска библиографија : 1800-1925*. Књ. 1 / изradio Александар Погодин, СКА, Београд, 1932.
21. *Руско-српска библиографија : 1800-1925*. Књ. 2 / изradio Александар Погодин, СКА, Београд, 1936.
22. *Руско-српскохрватска књижевна библиографија*. Књ. 1 / саставио Сава Паланчанин под редакцијом Живојина Бошкова и Витомира Вулетића, Матица српска, Нови Сад, 1979.
23. *Српска библиографија : књиге : 1868-1944*. Књ. 1-20, Народна библиотека Србије, Београд, 1989-2008.
24. Ђирић, Ђорђе: *Жена у српској књижевности*, у: *Југословенска жена (Београд)*. – Год. 3, бр. 25 (1919), стр. 15-20.
25. Шантић, Алекса: *Изабрана дјела*. Књ. V, Свјетлост, Сарајево, 1972.

KOSARA K. CVETKOVIĆ – LIFE TRANSLATED INTO BOOKS

Summary

Kosara K. Cvetković (Gornji Milanovac, 1868 – Belgrade, 1953) was a multi-talented woman who had a renaissance spirit and a wide range of interests. After finishing her studies in Kruševac and Čačak, and graduating at the Girls' College in Belgrade, she started teaching in her hometown and very soon afterwards in Čačak and other towns in Serbia. In 1884 she became an art teacher and a teacher of writing at the Girls' College in Belgrade. She was a polyglot, an outstanding drawer, illustrator, caricaturist and photographer but also she published poems, narrative and publicistic works. Nevertheless, she gave the most significant contribution to the Serbian culture as a translator of the works of Turgenev, Dostoyevsky, Chekhov, Korolenko, Dimov, Kuprin, Sljoskin, Stanjukovic, Aldanov and other Russian prosaists. This paper, together with the biography and an overview of her works contain material for the bibliography of the works of this versatile artist.

Keywords: Kosara K. Cvetković, teacher, Girls' College, woman writer, translator, illustrator, caricaturist, photographer, Russian literature, periodical publications, bibliography material

Olivera Nedeljković